

[Erzurum'un Tarihi](#)[Erzurum'un Coğrafi Yapısı](#)[Erzurum'un İlçeleri](#)[Erzurum'un Resimleri](#)[Erzurum'un Önemli Telefon Numaraları](#)

Erzurum'un Coğrafi Yapısı

LOKASYON:

İki coğrafi bölgede toprakları buluna Erzurum İlinin arazi büyüklüğü, yaklaşık 25.066 km² kadar tutar. Bu toprakların kuzey kesimi yani İspir, Narman, Oltu, Olur, Pazaryolu, Tortum ve Uzundere İlçelerinin toprakları, Karadeniz Bölgesinin Doğu Karadeniz sınırları içinde kalmaktadır. Ancak bu kesim, İl topraklarının yaklaşık % 30' luk bir payını oluşturur. Geriye kalan % 70 gibi önemli bir pay, Doğu Anadolu Bölgesi dahilinde yer alır. İl, arazi büyüklüğü bakımından, sırayla Konya, Sivas ve Ankara illerinden sonra, Türkiye' nin 4. büyük ili konumundadır.

YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ:

Erzurum İli, genel olarak yüksek arazilerden oluşur. Örneğin platoların deniz düzeyine göre yükseklikleri 2000 m' yi bulur, bunların üstünde yer alan dağların yükseklikleri ise, 3000 m. ve daha yüksektir. Platolar ve dağlar arasında, yükseklikleri yaklaşık 1500 ila 1800 metrelere ulaşan depresyon ovalarıyla oluklar yerleşmiştir. Karasu-Aras Dağlarının bazı dağ kütleleri, Erzurum İli arazisini güneyde engebelenirmiştir. Bunların en önemlileri, Erzurum kenti ve Erzurum ovası (825 Km²) güneyinde yer almakta olan Palandöken Dağları (Büyük Ejder 3176 m.) ve Pasinler Ovası (540 km²) güneyinde yer alan Şahveled Dağları (Çakmak Dağı 3063 m.) olup, Bingöl Dağlarının kuzey yarısı da yine Erzurum İli sınırları içinde kalmaktadır. İl topraklarını kuzeyden engebelenirmiş olan dağlarsa, Kuzey Anadolu Dağlarının ikinci sırasına bağlı yükseltilerdir. Bunların başlıcaları, İspir ve Erzurum arasında yer alan Mescit Dağları (en yüksek nokta 3239 m.), onların doğusundaki Kargapazarı Dağları (Dumlu Dağı 3169 m.) ve bir kısmı Kars ili sınırları içinde kalan Allahuekber dağlarıdır. Söz konusu edilen bu kuzey ve güneydeki dağların arasına, iki önemli depresyon ovası yerleşmiştir. Bunlar Erzurum Kentinin de kenarında kurulmuş olduğu Erzurum ovası ve Hasankale ovası olup, her iki ovayı birbirinden, 2030 m. yükseklikteki Deveboynu beli ayırır. Bunlardan Erzurum ovasının en alçak kesimi 1850 m, Hasankale ovasınıniki ise, 1650 m. kadardır. Aslında bunlar birer ova özelliği gösterirler.

İKLİM ÖZELLİKLERİ:

İl arazisinin büyük çoğunluğunda, karasal iklim özellikleri egemendir. Kışlar uzun ve sert, yazlar kısa ve sıcak geçer. İl topraklarının kuzey kesimlerinde, yüksekliği yaklaşık 1000 ila 1500 metrelere inen vadi içleriyle çukur sahalarda iklim, büyük ölçüde sertliğini yitirir. Erzurum il merkezindeki meteoroloji istasyonunda 1929' dan bu yana gözlem yapılmaktadır. Yaklaşık 70 yılı bulan gözlem sonuçlarına göre, ilde en soğuk ay ortalaması, -8.6 C, en sıcak ay ortalaması 19.6 C, en düşük sıcaklık -35 C ve en yüksek sıcaklık ise, 35 C olarak ölçülmüştür. Yıllık yağış tutarı 453 mmm. kadardır. En az yağış kış devresinde düşer. Bu devrenin yağışları kar biçiminde olup, kar yağışlı gün sayısı 50 ve kar örtüsünün yerde kalış süresi ise 114 gün kadardır. En yağışlı devre ilkbahar ve yaz mevsimleridir.

DOĞAL BİTKİ ÖRTÜSÜ:

İl arazisinde egemen doğal bitki örtüsü, step formasyonudur. Orman örtüsü, pek yaygın değildir. Bu örtünün alt sınırı, 1900-2000 metrelerde başlamakta ve üst sınır, 2400 metrelerde son bulmaktadır. Başlıca orman örtüsü alanları, Oltu, Olur ve Şenkaya ilçelerindeki sarıçam ve meşe ormanlarıyla, Erzincan-Aşkale sınırlarında rastlanan meşe ormanlarıdır. İl arazisinin % 60' tan biraz fazlası steplerle kaplıdır. Bu doğal bitki örtüsü, yer yer keven topluluklarıyla verimsiz hale gelse de, geniş alanlarda mera hayvancılığına uygun verimli çayırliklar durumundadır.

AKARSULAR:

İl topraklarının doğu yarısı, Hazarakaçlama Havzası içinde kalır. Bu kesimin sularını, Aras Irmağı toplar. Batı kesimi ise, Basra Körfezi akaçlama alanında, kuzey kesimi de Karadeniz akaçlama havzasında kalır. Batı kesimi sularını Karasu, kuzey kesimininkini ise, Tortum ve Oltu çaylarının birleşmesiyle oluşan Çoruh ırmağı toplar.

GÖLLER:

İlde doğal göller azdır. Yapay göller ise, yeni yeni oluşmaktadır. İlin en önemli doğal gölü, Tortum çayı üzerinde oluşmuş, bir heyelan-sed gölü olan, Tortum gölüdür. Aslında bu göl, yönetim olarak, 1997' de ilçe merkezi yapılan Uzundere ilçesi yönetim sınırları içinde kalır. Alanı yaklaşık 8 km² kadar olan bu göl, kuzey batıda yer alan Kemerli dağından heyelan yoluyla kayan kütlelerin, Tortum çayının yatağını tıkaması yoluyla oluşmuştur. Bu nedenle çayın eski yatağı değişmiş ve önünde yüksekliği 48 metreyi bulan ünlü doğa harikası Tortum (Uzundere) Çağlayanı oluşmuştur. Gölün suları, 1963 yılında faaliyete geçen ve 1 km kadar kuzeydeki alçak bir boğazda kurulmuş olan Tortum santralini çalıştırmaktadır. Fazla sular ise, serbest akışa bırakılarak, Tortum çağlayanını oluşturmaktadır. Yapay göller arasında Serçeme çayı üzerinde yer alan Kuzgun barajı (10.3 km²), Lezgi suyu üzerindeki Palandöken Göleti (22 km²), Aras ırmağı üzerinde Söylemez barajı (14.2 km²) başlıcaları olarak burada hatırlanabilirler.

NÜFUS:

Erzurum, arazi büyüklüğüne koşut bir nüfus barındırmaz. Gerçi 1927' de 270.400 dolayında olan il nüfusu, 2000 yılı itibarıyla, 942.300' e ulaşmıştı. Demekki, 73 yıllık teorik artış, 3.5 katı dolayında gerçekleşmişti. Ancak, bu süre içinde Türkiye nüfusunun beş kat dolayında arttığı hatırlanırsa, il nüfusunun yavaş artmakta olduğu anlaşılır. Bu durum ilin nüfus yoğunluklarına da yansımıştır. Örneğin, 1927' de km² başına 10.8 kişi düşerken (Türkiye 16.7), 2000 yılında bu yoğunluk 37.6' ya çıkabilmişti (Türkiye 79.8 idi). İl nüfusunun az oluşu, nüfus artış hızının düşük olmasıyla ilgili değildir. Aksine, gerek ilde ve gerekse Doğu Anadolu' da doğal nüfus artış hızı,

Türkiye ortalamasının (2000' de % 1.5) çok üstündedir (1950' de % 3, 2000' de % 2.6 kadardı). Artışın çok yavaş cereyan etmesinde esas rolü, ilden göçler oynamaktadır. Gerçekten de, 1950-2000 devresinde ilden ayrılarak başka ilde oturan nüfus, yaklaşık 490.000' i bulmuştu. İl dahilinde en büyük kent, Erzurum' dur. Kentin nüfusu, 1927' de 30.800 iken, ilk kez 1965' de 100.000' i aşmıştı (105.300 kadar). Giderek büyüyen nüfus, 1980' de 200.7 bin, 1997' de 298.7 bin ve 2000' de ise 367.000 dolayına yükselmişti.